

Motion till riksdagen 2024/25:2897

av Sten Bergheden (M)

Tydliga mål för grundskyddet i pensionssystemet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa tydliga mål för grundskyddet i pensionssystemet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Grundskyddet i pensionssystemet består av garantipension, bostadstillägg samt äldre-försörjningsstöd och särskilt bostadstillägg. Av dessa är det främst garantipension och bostadstillägg som är vanliga. Tanken med ett grundskydd är att det ska ges till de som av olika orsaker inte kunnat få ihop en tillräcklig inkomstbaserad pension. Därtill har förväntningen varit att antalet personer med garantipension ska minska med åren, eftersom yngre pensionärer i genomsnitt har en större andel inkomstpension som följd av en högre sysselsättning än vad fallet är bland äldre pensionärer.

För ett par år sedan fick cirka 30 procent av pensionärerna garantipension utbetald, en siffra som minskat successivt sedan pensionsreformen. I augusti 2022 genomförde dock den förra regeringen en betydande höjning av garantipensionen. Detta fick till följd att garantipensionen höjdes med som mest 1 000 kronor per månad före skatt, men också att antalet och andelen med garantipension ökade kraftigt. Eftersom garantipensionen är prisindexerad har den höga inflationen de senaste två åren inneburit en ordentlig uppräknings av garantipensionen, vilket i sin tur också utökade hur många personer som uppbär garantipension.

År 2024 rör det sig om över 1,2 miljoner pensionärer som får garantipension, vilket är nära på en fördubbling jämfört med före höjningen av garantipensionen 2022. Idag har cirka 57 procent av alla pensionärer 66 år och äldre garantipension utbetald. Med andra ord får över hälften, nära sex av tio, av pensionärerna garantipension. En vanlig pensionär som arbetat i cirka 40 år med medellön får numer grundskydd utbetalat, ett

stöd tänkt för en minoritet som inte fått ihop ett långt arbetsliv. En annan allvarlig konsekvens är att skillnaden mellan en pension för den som arbetat lite och en pension för den som arbetat ett långt arbetsliv är mycket liten eller obefintlig – alltså att det inte lönar sig att ha arbetat ihop sin pension. Detta betyder också att för många som närmar sig pension kommer det inte heller att löna sig att arbeta vidare något år eftersom avräkningen i garantipension minskar just denna förtjänst.

Denna utveckling avviker således mot vad som var tanken med grundskyddet. Utöver detta finns som nämnts också bostadstillägget, som inte bara är krångligt för den enskilde att ansöka om, utan numer innehåller det också efter politiska beslut ett konsumtionsstöd utan koppling till själva bostadskostnaden.

Pensionsmyndigheten har påpekat att grundskyddet är ineffektivt och krångligt och har otydliga mål. Vidare påpekar myndigheten att det inte gjorts någon samlad analys och bedömning av hur grundskyddets mål och dess olika delar samverkar.

Denna situation är varken rimlig eller rättvis. Det är å ena sidan viktigt att det lönar sig att ha arbetat för sin pension, och å andra sidan att grundskyddet i sin tur faktiskt utgör ett grundskydd för de som behöver det. Därför bör det övervägas om en analys och utvärdering av grundskyddet i pensionssystemet ska genomföras inom ramen för en översyn av hela pensionssystemet, där syftet bör vara att det ska löna sig mer att ha arbetat. Det är angeläget att se över möjligheten att införa tydliga mål för grundskyddet i pensionssystemet.

Sten Bergheden (M)